та забезпечення особистої безпеки співробітників МВС. Для створення механізму протидії корупції та забезпечення особистої безпеки органів внутрішніх справ необхідно визначити систему принципів, на яких буде функціонувати такий механізм.

Протидія корупції та забезпечення безпеки органів внутрішніх справ повинна будуватися на наступних принципах: пріоритет заходів попередження корупції, формування моральних аспектів боротьби з корупцією; партнерство суб'єктів, що здійснюють протидію корупції; визнання підвищеної суспільної небезпеки корупційних правопорушень; неприпустимість встановлення привілеїв і переваг в системі державної служби. Крім того, необхідно встановлення спеціальних процедур при розробці і прийнятті рішень посадовими особами органів внутрішніх справ, створення режиму невідворотності юридичної відповідальності за вчинені корупційні правопорушення.

ОЛІЙНИК К. М., *аспірант*
Сумський державний університет

ТРУДОВИЙ ДОГОВІР, ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК РЕАЛІЗАЦІЇ СВОБОДИ ПРАЦІ

Демократичні перетворення, що відбуваються в Україні, зумовлюють необхідність перегляду надбань і уявлень юридичної науки як в цілому, так і окремо в галузі трудового права, як важливої складової соціальної та правової держави, а особливо в аспекті розбудови громадянського суспільства. Проголосивши людину, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпеку найвищими соціальними цінностями, держава бере на себе обов'язок здійснити гуманізацію всіх правових інститутів, які прямо чи опосередковано торкаються прав людини та громадянина. Це, в свою чергу, стосується реалізації трудових відносин як важливого чинника для існування людини в правовій державі та цивілізованому суспільстві.

Сучасні соціально-економічні реалії потребують нового концептуального підходу до регулювання трудових відносин, але при цьому бажано не міняти правові категорії, які традиційно іс-

© Олійник К. М., 2013

нують в трудовому праві та які десятиріччями сприймаються населенням. Сьогодні важливо визначити роль трудового договору як організаційної форми та юридичної підстави для виникнення трудових правовідносин з метою збереження трудового як важливої галузі національного права.

Треба зазначити, що для розвитку ефективних механізмів регулювання трудових відносин має важливе значення визначення сутності трудового договору як первинного чинника для встановлення умов праці і виникнення правового регулювання відносин в сфері праці. Праця як цілеспрямована діяльність людини, що направлена на отримання нею матеріальних та духовних благ, є необхідним фактором існування людства, тому завжди знаходиться в полі зору національної науки, в тому числі і науки трудового права, особливо зараз, в умовах нових форм господарювання

Частково в своїх дослідженнях з'ясовували деякі питання зазначеної тематики вітчизняні науковці трудового права: В. М. Андріїв, Н. Б. Болотіна, П. А. Бущенко, В. С. Венедіктов, С. В. Венедіктов, Г. С. Гончарова, В. Я. Гоц, В. В. Жернаков, П. І. Жигалкін, І. В. Зуб, М. І. Іншин, Р. І. Кондратьєв, В. Л. Костюк, Л. І. Лазор, В. В. Лазор, А. Р. Мацюк, К. Ю. Мельник, Н. О. Мельничук, О. Т. Панасюк, П. Д. Пилипенко, С. В. Попов, В. І. Прокопенко, В. О. Процевський, О. І. Процевський, Н. М. Хуторян, Г. І. Чанишева, В. І. Щербина, О. М. Ярошенко, І. І. Шамшина та ін.

На сьогоднішній день у наукових колах не вироблено однозначної позиції щодо основних категорій, що складають зміст договірного встановлення умов праці, не з'ясовані і не вивчені основні підходи та принципи сучасного виникнення трудових правовідносин в нових економічних умовах, а також значення трудового договору для сучасного правового регулювання трудових правовідносин, особливо в контексті реформування трудового законодавства. Треба зазначити, що матеріальну основу будь-якого суспільства складає трудова діяльність людини, яка розвиває і перетворює людину, а також є важливим чинником існування суспільства в цілому. Науково-технічний прогрес будь-якого суспільства, всі цивілізації – результат величезної праці багатьох

поколінь. Праця є цілеспрямованою діяльністю людей або однієї людини, що реалізує свої фізичні і розумові здібності для здобуття всіх матеріальних і духовних благ, які носять назви продуктів праці або продуктів виробництва [1, с. 5–6].

Саме тому безперечним є той факт, що праця історично створює людину. Людина своєю працею створює матеріальні і духовні цінності як для себе, так і для існування суспільства і держави. Коли врахувати, що результати праці можуть бути індивідуальними і колективними, то стає очевидним, що всі звершення людей є здобутком спільних або індивідуальних зусиль. Але на жаль, цікавою є інша об'єктивна закономірність – привласнення результатів трудової діяльності людини: в умовах ринкової економіки вони були і залишаються приватними. Чим результативнішою, ефективнішою стає праця, тим більшим виявляється збагачування тих, хто володіє засобами виробництва, хто привласнює результати праці. Це фактичне співвідношення між працею і привласненням її результатів безпосередньо ініціює погляд на оцінку прав і свобод працюючих. Є праця, є капітал – їх співвідношення безпосередньо визначає рівень демократичних прав і свобод, а також соціально-правовий статус працівника і людини у суспільстві [2, с. 17].

В період становлення трудового права основна увага в науці приділялася дослідженню трудового договору, що було цілком обґрунтовано і свідчило про інтенсивний розвиток нової галузі права. У той і цей час термін «договір» застосовувався і застосовується зараз в трудовому законодавстві в різних значеннях: робочий, фабричний, трудовий договір, колективний договір, договір про повну індивідуальну матеріальну відповідальність, договір про колективну матеріальну відповідальність та ін. Тобто сам термін «договір» є категорією і трудового права, і інших галузей права, тому він має різне юридичне і соціальне значення.

Характеризуючи інститут договору в цілому як явище соціальної дійсності, треба зазначити, що він зумовлює та узгоджує організаційні форми діяльності, зовнішні прояви яких мають багатозначний характер і широке коло застосування в соціальній, економічній, політичній, правовій та інших сферах. Договір виступає необхідним елементом інтеграції людей у групи, інші ко-

лективні утворення, є формою узгодженої взаємодії, яку слід розглядати як життєво необхідну потребу, як здатність до об'єднання, як процес, спрямований на спільну діяльність, установлення й підтримку відносин, що визначає власність індивідів співіснувати на основі всіх видів домовленостей [3, с. 10].

В юридичній літературі термін «договір» вживається в різних значеннях: у приватноправовому аспекті – як двосторонній юридичний правочин і правовідносини; у публічно-правовому – як джерело права, тобто як один із способів формування норм права [4, с. 11].

У філософсько-правовому аспекті ідея договору, яка лежить в основі всіх суспільних угод, розглядається як універсальний, природний само регулятор суспільства [5, с. 204-206].

Необхідно зазначити, що кожна наука, як правило, вивчає договір тільки в своїх межах, а наука трудового права повинна визначити його дійсну соціально-правову роль в межах правового регулювання трудових відносин, тобто в межах предмета трудового права та метода регулювання трудових відносин.

Сучасні дослідники в галузі трудового права розглядають трудовий договір як: одну з основних форм реалізації конституційного права громадян на працю; юридичний факт, який є головною підставою виникнення трудових правовідносин та існування їх у часі, а також передумовою для виникнення й існування інших правовідносин, тісно пов'язаних з трудовими; центральний інститут трудового права, тобто система правових норм, що регулюють прийняття на роботу (укладення трудового договору), переведення на іншу роботу (змісту умов трудового договору) та припинення трудового договору [6, с. 58].

С. М. Прилипко і О. М. Ярошенко розглядають трудовий договір, по-перше, як найважливіший інститут трудового права, що займає центральне місце в його системі та системі законодавства про працю. По-друге, трудовий договір є важливою гарантією таких взаємопов'язаних трудових прав як право на працю; право на вибір виду зайнятості й виключного права громадянина на розпорядження своїми здібностями до праці. Тісний зв'язок трудового договору з цими суб'єктивними правами зумовлює розвиток

різних видів індивідуальних договорів про працю в умовах ринкової економіки, що дає можливість сторонам повніше враховувати взаємні інтереси й потреби при встановленні, зміні та припиненні трудових правовідносин. По-третє, трудовий договір є умовою для застосування до працівника трудового законодавства. Уклавши його, фізична особа здобуває статус працівника, і на неї поширюються нормативні акти в сфері праці, в тому числі й локальні. По-четверте, трудовий договір є підставою виникнення трудових правовідносин і створює юридичну базу для їх функціонування. Договір є регулятором трудових та деяких пов'язаних з ними відносин [7, с. 266].

Вищезазначені висновки вчених в нових умовах господарювання вже піддаються сумніву, оскільки не відповідають сучасності. Реальна необхідність, яка викликана сучасними соціально-економічними реаліями, розвитком юридичної наукової думки, потребує нового концептуального підходу до регулювання трудових відносин, а також до дослідження сучасної ролі трудового договору, як організаційної форми їх виникнення. Бо Міжнародна організація праці звертає увагу всіх держав на необхідність чіткого формулювання законодавства, сфери його застосування. Законодавство та його інтерпретація повинні відповідати цілям гідної праці, а саме – сприяти кількісному зростанню і підвищенню якості зайнятості, вони повинні бути досить гнучкими, щоб не перешкоджати появі нових форм гідної зайнятості та сприяти такій зайнятості й економічному зростанню. Законодавчі та інші нормативно-правові акти повинні бути досить чіткими і точними, щоб приносити прогнозовані результати, проте водночас необхідно уникати створення жорстких структур і втручання в суто комерційні або суто незалежні підрядні відносини. Тому правове регулювання праці повинно здійснюватися в централізованому та локальному порядку нормами трудового законодавства. За допомогою трудового договору здійснюється реалізація конституційного принципу свободи праці як факту соціальної домовленості по встановленню умов праці для послідовного регулювання їх чинним трудовим законодавством.

Список літератури: 1. Трудовое право Республики Беларусь [текст]: учебн. метод. Комплекс / И. В. Гущин, Л. Я. Абрамчик, А. Г. Ав-

дей; под ред. И. В. Гущина. – Гродно: ГрГУ. – 2004. – 333 с. 2. Процевський В. О. Приватноправове та публічно-правове регулювання соціально-трудових відносин: монографія/ В.О.Процевський. – Х.: ХНАДА. – 2012. – 332 с. 3. Примак Т.К. Институт договора: теоретико-правовые вопросы [текст]:автореф. : дис…д-ра юрид. наук:12.00.01 / Т. К. Примак. – М. – 2008. 4. Ракова Е.Г. Договор как форма и процедурный институт позитивного права [текст]: автореф. дис…канд.юрид.наук: 12.00.01 / Е. Г. Ракова. – СПб. – 2004. 5. Гьофе О. Розум і право. Складові інтеркультурного правового дискурсу [текст]: пер. з нім. /О. Гьофе. – К.: Альтерпрес.. – 2003. 6. Трудовое право Украины в вопросах и ответах: Учебно-справочное пособие. Издание пятое, переработанное и дополненое / под ред. В. В. Жернакова. – Х. : Одиссей. – 2007. 7. Прилипко С. М., Ярошенко О. М. Трудовое право України : підручник. – 2-ге вид., переробл. і доп. – Харків : Видавництво «ФІНН». – 2009.

ТИХОНЕНКО Л. Л., *науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем профілактики правопорушень та взаємодії з населенням*
Харківський національний університет внутрішніх справ

ПРОБЛЕМИ ДИТЯЧОЇ БЕЗДОГЛЯДНОСТІ ТА БЕЗПРИТУЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Охорона дитинства в Україні законодавчо визначена як стратегічний загальнонаціональний пріоритет [1]. Проте продовжує існувати така гостра соціальна проблема, як «діти вулиці». Так, Дитячий фонд ООН ЮНІСЕФ встановив, що кількість безпритульних дітей в Україні становить близько 150–160 тисяч, тоді як офіційна статистика повідомляє про 12 тисяч [2].

Загальновідомо, що життя і здоров'я дітей, які живуть на вулиці, постійно перебуває під загрозою, а збільшення їх чисельності становить певну небезпеку для суспільства. Так, згідно з даними МВС України за 10 місяців 2012 р. неповнолітніми (або за їх участю) вчинено 14238 злочинів [3]. Враховуючи, що збереження високого рівня дитячої бездоглядності сприяє росту правопорушень та злочинності, перед державою нагально стоїть завдання пошуку шляхів для вирішення зазначеної проблеми. Та для вирішення

© Тихоненко Л. Л., 2013